

UDC 811.113.4

Anna Shishkina

St. Petersburg State University

METONYMI I RUBRIKKER I MODERNE DANSK DAGSPRESSE (DEN POLITISKE DISKURS)

For citation: Shishkina A. Metonymi i rubrikker i moderne Dansk dagspresse (den politiske diskurs). *Scandinavian Philology*, 2020, vol. 18, issue 2, pp. 310–322. <https://doi.org/10.21638/11701/spbu21.2020.206>

Artiklen handler om metonymi i rubrikker i dansk dagspresse inden for den politiske diskurs. Metonymi er en uundværlig del af et billedsprog og findes nok i alle verdens sprog. Karakteristisk for rubrikker er, at de gerne skal være ekspressive og give informationen om artiklens indhold i en meget kort form. Sådanne træk som billedlighed og vurderingsevne er typiske for metonymiske overførsler. Metonymi sparer også på sproglige ressourcer, fordi ved hjælp af metonymi er det muligt at erstatte lange beskrivelser med et ord. Det er således ikke underligt, at man tit bruger metonymi i pressesproget. Målet med vores undersøgelse er, at se nærmere på metonymiske overførsler i nyhedspressens rubrikker i forhold til deres hyppighed og typologi. Korpusset består af rubrikker fra tre online versioner af følgende aviser: Politiken, Jyllands Posten og Dagbladet Information. Tidsmæssigt omfatter undersøgelsen Folketingsvalget 2015. Vi har valgt denne periode, på grund af to ting. For det første, udskrives valget af statsministeren og der er en bestemt antal dage til at føre valgkamp i. Dermed får vi et klart afgrænset tekstmateriale. For det andet, er valgkampen meget interessant i forbindelse med den politiske diskurs. Vores undersøgelse viser, at metonymiske overførsler forekommer i over halvdelen af rubrikkerne. Årsager til den høje hyppighed kan være, såvel tiltrækning af læsernes opmærksomhed, som vurdering af politikerne og deres gerninger. Typologisk set findes der for det meste stedsmetonymi og metonymi baseret på en årsag-virkning overførsel. Vi ser oftest metonymiske overførsler af sådanne typer: “et politisk parti → partiets medlemmer”, “regeringen → ministrene” og “en politiker → politikken som gennemføres af politikeren”. Til en mere sjælden gruppe tilhører attributiv metonymi. Vi kan nævne metonymiske overførsler med danske politiske blokke, for eksempel rød blok eller blå blok, hvor farven peger på blokkens politiske orientering.

Nøgleord: det danske sprog, metonymi, metonymiske overførsler, rubrikker, den politiske diskurs.

Nyhedsartikler præger ofte vores opfattelse og vurdering af visse politiske begivenheder og politikere. I denne sammenhæng er det preserende at studere sproglige særheder af politisk orienterede tekster i dagpressen. Her i artiklen vil vi kigge tættere på metonymi som er et meningsdannende sprogsmiddel. Metonymi bruges hyppigt i avisprog og ikke mindst i artiklernes overskrifter (rubrikker) på grund af dens udtryksfuldhed og stor nytteværdi. En rubrik bør være iøjefaldende, for at læsere kan huske den, og den bør samtidig gengive information i en forkortet form. Hvis vi tager i betragtning den almene sprogøkonomi og menneskernes naturlige evne til at bruge en minimal mængde af sprogenheder, er det ikke overraskende at metonymi forekommer tit i nyhedspressens rubrikker.

I artikler udtrykker journalister som regel deres forhold til forskellige fakta, begivenheder og fænomener. Her bruger man billedsprog, som forstærker tekstens indflydelse på læseren [Kajda, 2008, s. 58]. Vi spekulerer sjældent på, hvordan vi danner og opfatter metonymi, derfor kan den påvirke menneskenes bevidsthed. O. Aleshina og L. Bronzova mener, at “metonymi er en effektiv måde af den betydningsmæssige påvirkning, der fører til en ændring af modtagernes eksisterende politiske verdenssyn” [Aleshina, Bronzova, 2015, s. 85]. H. Arndt skriver, at “politikere er sprogbrugere som alle vi andre, og deres sprogbrug er hverken værre eller bedre end den almindelige dagligdags — den er blot i høj grad i fokus” [Arndt, 2009, s. 212]. Denne opmærksomhed til politikernes sprogbrug fremmer dannelsen af vores politiske synsvinkel, derfor kan man kalde massemedier for «den fjerde statsmagt». Ifølge E. Albæk og K. Vreese, spiller nyhedsmedier “en så central rolle for moderne politiske systemers funktionsmåde, at de reelt må siges at udgøre en politisk institution — på linje med tre grundlæggende politiske institutioner, som normativt er reguleret i alle demokratiske forfatninger” [Albæk, Vreese, 2010, s. 283].

Politikernes meninger og ytringer kan blive fortolket af journalister, for at opnå visse politiske mål, og dette kan med stor sandsynlighed virkeliggøres i rubrikker. Der er flere politiske opgaver, som skal løses af nyhedsmedier under valgkampene, når der opstår en forøget interesse for politik. Disse opgaver er følgende: at formidle kandidaternes ideer til vælgere eller undlade at tale om disse ideer; at kommentere kandidaternes ideer og vurdere dem; at henlede opmærksomhed på kandidaternes ledende position i stedet for deres politiske holdninger

[Budaev, 2008, s. 118]. Opgaverne kan løses ved hjælp af metonymiske overførsler i kraft af deres ekspressivitet, vurderingsevne og evne til at vække læsernes interesse.

Metonymi blev i lang tid studeret indenfor sprogvidenskab. Den såkaldte psykologiske skole konkretiserede begrebet tilgrænsning. Læren udviklede sig videre i værkerne af A. Reformatsky og D. Sjmelev. Tilhængere af den logiske skole såsom A. Potebnja og V. Gak forbandt betegnelsers semantiske overførsler med formelle logiske forbindelser mellem begreber. Den semiologiske skole anså metonymi som en del af C. Pierces tegnteori. Denne tanke fik udvikling hos R. Jakobson, V. Ivanova, V. Tarasova o.a. Det var først Jakobson, der gjorde et forsøg på at droppe det psykologiske aspekt. Han definerede metonymi som et rent sprogvidenskabeligt fænomen, der er baseret på kombination af en semantisk tilgrænsning og positionens lighed. Ifølge E. Ginzburg ligger årsag til metonymiske overførsler i syntaksen [Birich, 1995, s. 11–16]. I den sidste tid har man undersøgt metonymi inden for kognitiv lingvistik, og her kan vi nævne E. Paduchevas værker [Paducheva, 2003].

Metonymi er et spændende fænomen af hensyn til dens almengyldighed. Der findes formentlig ikke et sprog uden metonymiske overførsler. R. Langacker mener, at “et sprog får dets struktur ved hjælp af grammatikken, og grammatikken er fundamentalt metonymisk” [Panther, Thornburg, Barcelona, 2009, s. 45]. Tanken udvikler sig hos R. Brdar-Szabo og M. Brdar: «Der er ingen tvivl om, at metonymi er et universalt kognitivt fænomen, som skaber fundamentale betydningsbærende begreber og sproglige strukturer i alle eksisterende sprog» [Brdar-Szabo, 2012, s. 729]. Det er også væsentligt, at metonymi fremstår som et forholdsvis produktivt sprogmiddel og dermed beriger sprogets ordforråd. For det danske sprog, som er det sprog, vi undersøger, er sammensætning en af de hyppigste måder af orddannelsen. I sin undersøgelse af danske sammensatte ord (komposita), kommer E. Krasnova frem til, at “metonymiske modeller går tit hånd i hånd med ordsammensætning” og at “der forekommer en metonymisk overførsel enten i den første eller den anden led af kompositum eller i hele ordet” [Krasnova, 2007, s. 95].

Vi bruger metonymiske overførsler i daglig tale uden at lægge mærke til, hvordan vi producerer dem, derfor er det problematisk at formalisere denne proces. I den forbindelse er stort set alle forhåndenværende typologier af metonymi betingede og kan blive suppleret. Blandt russiske sprogforskere, som beskæftiger sig med metonymi, kan vi frem-

hæve A. Eryomin og O. Petrova med deres monografi “Metonymi i det moderne russiske sprog”. Forskerne undersøger metonymi i forhold til dens leksikale særheder. De rubricerer metonymi under tre kategorier, nemlig en substantivisk metonymi, en adjektivisk metonymi og en verbal metonymi [Eryomin, Petrova, 2019]. Hvad angår de nordiske sprog, er der værker inden for norsk og svensk leksikologi af tilsvarende V. Berkov [Berkov, 2011, s. 103–113] og S. Maslova-Lashanskaya [Maslova-Lashanskaya, 2011, s. 162–163].

Der er en stor praktisk betydning i at studere sprog af nyhedspresse. Vi tror, at det er berettiget at kigge på rubrikker i danske aviser, som drejer sig om politik i forbindelse med, hvor mange og hvilke typer af metonymiske overførsler der findes i disse tekster. Korpusset indeholder rubrikker fra tre danske netavisudgaver: Dagbladet Information, Jyllands Posten og Politiken¹. Vi har valgt disse tidsskrifter på grund af deres store omfang og adskillige politiske holdninger. I dag er aviserne credo at være uafhængig af politiske partier, men der er alligevel visse historiske årsager til deres politiske distinktion [Hjarvard, 2007, s. 31]. Perioden er Folketingets valkamp 2015 som varede fra den 27. maj til den 17. juni. I alt er der 1 202 rubrikker (82 fra DI, 492 fra JP og 628 fra P). Mængdemæssigt er der 57 rubrikker fra DI, 205 rubrikker fra JP og 334 rubrikker fra P, som indeholder metonymiske overførsler.

Ved et nærmere eftersyn kan vi nævne flere typer på metonymiske overførsler. Som en støtteklassifikation brugte vi V. Berkovs typologi, fordi den synes at være mest tilpassende for studiet af metonymi i det danske sprog. De mest udbredte typer af metonymi er følgende: en stedsmetonymi, en subjektiv-objektiv metonymi og en attributiv metonymi.

1. STEDSMETONYMI

Den hyppigste type i kategorien er en overførsel af slagsen: “sted → mennesker, der befinder sig på dette sted”. Der findes flere undertyper afhængigt af selve stedet:

1) Overførsel “et selskab → selskabets medlemmer” er en overførsel med en nogenlunde bred betydning. I denne gruppe finder vi både ord, der står for hele klassen af disse selskaber og navne på danske og internationale virksomheder, offentlige institutioner osv.:

¹ Vi vil videre bruge tilsvarende forkortelser: DI, JP, P.

Efter magre år: Banker håber på færre love. (JP 08.06.15)

Gymnasier dropper valgmøder. (JP 01.06.15)

Løkke ændrer kampagneplaner efter stenkast og molotovcocktails mod politiet. (JP 10.06.15)

Fagforening undsiger Thornings sundhedsløft. (JP 03.06.15)

Vestre affejr udlændingekritik fra Dansk Industri. (JP 11.06.15)

Nu smugervåger NSA ikke amerikanerne mere. (P 01.06.15)

Derfor stemmer Jehovas Vidner ikke. (JP 06.06.15)

Denne overførsel kan føre til at vi får på en måde overdrivende oplysninger. Effekten øger meddelelsens relevans. Hvis vi tager de første to rubrikker som handler om “banker” og “gymnasier”, kan vi ikke sige præcis hvor mange banker og gymnasier deltog i begivenhederne, dermed hvor mange medlemmer af disse selskaber var med. Det kan eventuelt blive afsløret i underrubrikken og brødteksten, men det er klart, at selve rubrikken appellerer til en væsentlig mængde af selskaberne.

Rubrikkerne med selskabsnavne kan ligeledes tiltrække læsernes opmærksomhed. For det første er selskaberne som regel velkendte på forhånd, og man kender deres navne formodentlig ud og ind. For det andet bliver meddelelsen mere betydningsfuld, uanset mængden af deltagere. Se rubrikken om “Jehovas Vidner”.

2) Overførsel “et politisk parti → partiets medlemmer” er den mest udbredte undertype blandt tilfældene af stedsmetonymi:

Thorning: Løkke skal ikke bekymre sig om De Radikale. (DI 15.06.15)

Ekspert: Nulvækst er et dårligt ord, der kan få betydning for Venstres valg. (JP 12.06.15)

Løkke til Dansk Folkeparti: Min regering skal arbejde for ja ved folkeafstemningen. (P 28.05.15)

Ovenfor blev der angivet de opgaver, en nyhedsavis skal løse under valgkampen. Ved hjælp af partinavne kan en avis beskrive holdninger eller gerninger af en enkeltstående politiker eller en gruppe politikere men de udgår ikke nødvendigvis fra hele partiet. Som følge af dette kan læserne misforstå informationen vedrørende valgkampens forløb. Det er ofte svært for læseren at skille partiets medlemmer fra partiet. I så fald kan denne type af metonymiske overførsler fungere som et slags manipulationsmiddel.

Hvis vi henvender os til formen, kan vi se både fulde partinavne og forkortelser af partinavne:

K er lunken om DF's 2020-plan: Ikke vores kop te. (DI 09.06.15)

Sidste debat: V støtter ikke LA's skatteplan. (JP 17.06.15)

S og R trækker på skuldrene ad dagpengepres. (P 30.05.15)

Målet med at man bruger abbreviaturer kan være, såvel tiltrækning af læsernes opmærksomhed, som det at skabe en mere rummelig rubrik. Det er værd at bemærke, at under valkampen og på selve valgdagen bruger partierne partibogstaver. Bogstaverne bliver fordelt efter partiets størrelse. Det sker eksempelvis på følgende måde: Socialdemokratiet, som er talrigest i sammenligning med andre partier, får bogstavet "A" ved valg, dvs. bogstavet "A" bruges for at betegne Socialdemokratiet i alle agitationsmaterialerne og på stemmesedlerne. Partierne med færre medlemmer får henholdsvis bogstaverne "B", "C", "D" osv. I det undersøgte korpus fandt vi ingen eksempler med de ovennævnte bogstaver. Aviserne brugte udelukkende de partigruppebogstaver, som findes i Folketinget. De adskiller sig fra bogstaverne ved valget og viser sig som det første bogstav eller de første bogstaver i partinavnene. Dette sker nok, fordi læserne identificerer lettere det første bogstav med et partinavn. Jf. bogstaverne "DF", som står for Dansk Folkeparti, med bogstavet "O", som partiet fik ved valg.

Det er bemærkelsesværdigt, at denne metonymiske overførsel ikke sker alene ved hjælp af partinavne, men også gennem ordet "parti", som betegner partiets medlemmer:

Hvis Thorning går imod Alternativets værdier, er partiet klar med et mistillids-votum. (JP 13.06.15)

Ekspert i negative kampagner: Partierne er pressede. (JP 08.06.15)

Partier vil bekæmpe mobning, men få børn bliver mobbet. (JP 02.06.15)

Der findes dog ofte ordet "parti" i dets direkte betydning:

DF'er om racister i partiet: "Det var bestemt ikke sådan jeg mente det". (JP 15.06.15)

Stop brokkeriet, og meld dig ind i et parti. (P 04.06.15)

3) Under kategorien "et politisk parti → partiets medlemmer" er det muligt at rubricere en overførsel "et politisk forbund → politikere". I forholdvis mange rubrikker møder vi ordforbindelser som "blå blok" eller "rød blok", hvor adjektivet henviser til forbundets politiske orientering:

SF: Trist at blå blok vil udfordre flygtningekonvention. (DI 10.06.15)

Megafon: Blå blok stopper blødningen. (P 01.06.15)

Hvem er mest grønne i Danmark — den røde eller den blå blok? (JP 15.06.15)

I Danmark dannes der sædvanligvis en mindretalsregering, derfor er den politiske situation i landet afhængig af et kompromis mellem forskellige partier. Blokpolitik bliver i denne sammenhæng et af kompromiserne. Konflikter og modsigelser, der opstår mellem blokkene, samt forhold omkring partierne inde i blokken forårsager en større interesse for valgkampen. I så fald er det nyttigt at bruge denne slags metonymiske overførsel, da aviserne vil tiltrække læserne. Der er også en del rubrikker med ordet «blok» uden et foranstående adjektiv, for eks.: *Meningmåling varsler dødt løb mellem blokkene* (JP 28.05.15).

4) En omvendt overførsel “partiets medlemmer → partiet”:

Socialdemokraterne angriber DF i ny kampagne. (DI 08.06.2015)

Konservative kalder radikalt forslag om boligskat for “hul i hovedet”. (P 31.05.15)

Socialdemokraterne vil have en “realistisk” klimapolitik (JP 01.06.15)

Vi ved ikke, om udtalelserne kommer fra en politiker eller et parti. Og det er svært at finde ud af politikerens motivation for at handle på den bestemte måde. Der kan formodentlig være tale om en fælles partimening eller partiets indflydelse på politikeren, når vi læser sådanne rubrikker:

Stor stigning i patienter på privathospital under Thorning. (JP 14.06.15)

Sundhed: Løkke vil bruge én milliard mere end Thorning. (DI 04.06.15)

Thorning og Løkke vil øremærke penge til demente. (P 15.06.15)

Lad os sammenligne de ovenstående rubrikker med disse her: *Danskerne: Thorning kan bedre tåle et nederlag end Løkke* (P 15.06.15) og *ATS: Helle T. overvejer jobtilbud fra Løkke* (P 16.06.15). Er det muligt at påstå at det er Helle-Thorning, som ikke vil være ked af sit nederlag? Eller er det partiet, som vil opfatte dets eventuelle fiasko mere roligt end Venstre? Der er virkelig mange tvetydige rubrikker af denne slags.

5) Overførsel “regeringen → ministrene”:

Regeringen vil fjerne indsattes gæld men afliver rådgivning. (JP 10.06.15)

Salget af en del af Dong var Thorning-regeringens værste handling. (P 29.05.15)

Regeringen vil bruge en milliard på miljø. (DI 12.06.15)

Journalisterne bruger denne slags overførsel, for at gøre meddelelsen mere vigtig. Alle nyhederne, som handler om regeringen, er mere spændende end det, der sker på grund af en eller flere ministre.

Til forskel for ordet “regeringen” var der ingen rubrikker med ordet “Folketinget” i overført betydning. Der er heller ingen rubrikker med or-

det “parlament”, enten i dets direkte eller overførte betydning. Dette kan ske på grund af, at både danske læsere og danske journalister ikke identificerer ordet “parlament” med Folketinget. Eller under valg 2015 var journalisterne mere fokuserede på dansk politik end på det, der skete i udlandet. Nedenunder er rubrikker med “Folketinget” i direkte betydning:

De forlader Folketinget efter valget. (P 27.05.15)

Skandaleombrust grønlander stiller op til Folketinget. (P 19.05.15)

Kvinde: Fire ud af 10 kvinder i Folketinget er ikke nok. (DI 05.06.15)

6) Overførsel “selskabets placering → selskabet”. Det er interessant at nævne rubrikker med ordet “Christiansborg”, som er et hjemsted for det danske parlament. Det er bemærkelsesværdigt, at navnet “Christiansborg” her har kun en mening, nemlig Folketing, selvom der befinder sig nogle andre offentlige institutioner i slottets bygning. Det drejer sig for eksempel om Højesteret og Statsministeriet.

Valgfesterne vender tilbage til Christiansborg. (JP 02.06.15)

Johanne Schmidt reddet på målstregen: Jeg er slet ikke færdig med at kæmpe på Christiansborg. (JP 27.05.15)

Der findes også rubrikker med forkortelsen “borgen”, for eksempel: *Per Stig Møller takker af efter 31 år på Borgen.* (JP 27.05.15).

7) Overførsel “et land eller et sted → mennesker, der bor på dette sted”:

Valggysser: Færøerne kæmper om afgørende mandat. (JP 17.06.15)

Kommuner gruer for udgifter til flytninge. (JP 09.06.15)

Da vores artikel handler om politik, kan vi finde et mere konkret navn på denne overførsel, altså “et land eller et sted → politikere der repræsenterer dette land/sted”:

Rufus Gifford: USA kan lære meget af den danske valgkamp. (JP 12.06.15)

Europa skændes om grænser, mens flytninge strømmer ind. (P 16.06.15)

Denne slags metonymiske overførsel fokuserer læsernes opmærksomhed på problemets størrelse. I rubrikken med “kommuner” er det retfærdiggjort, fordi flytningesituationen blev til et nationalt problem. Men hvad angår rubrikken med “Europa”, ser det ud til at handle om nogle bestemte lande og deres statsoverhoveder.

8) Overførsel “et sted → en begivenhed som skete på dette sted”. De mest interessante rubrikker i kategorien er eksempler med “stemme-

boksen”, som betyder selve stemmeprocessen: *Husk EU i stemmeboksen* (P 15.06.15). Sådant en overførsel gør rubrikken spændende og uforglemmelig.

2. SUBJEKTIV-OBJEKTIV METONYMI OG METONYMI BASERET PÅ ÅRSAG-VIRKNING

1) Overførsel “en skaber → skaberens værk». Inden for denne type kan vi angive en overførsel “en politiker → politikken som gennemføres af politikeren”:

Thorning skriver til danskerne: Pas på Lars Løkke. (DI 16.06.15)

Thorning: Vi havde også fået flere flygtninge med Løkke. (DI 28.05.15)

Måske tilhører fremtiden alligevel Uffe Elbæk? (P 16.06.15)

Overførsler af denne type er meget hyppige og giver en række associationer om politikerne. De kan for eksempel dreje sig om politikerens arbejde eller hans/hendes personlighed. I den forbindelse er metonymien et middel til at skabe et politisk image.

2) Overførsel “konsekvenser af en handling → en begivenhed, som har noget at gøre med denne handling”. Her kan vi nævne metonymi med ordet “kryds” i betydning af en vælgers stemme:

Sådan påvirker meningsmålinger vores kryds: Vi stemmer på vinderholdet — og på underdog'en. (JP 12.06.15)

Kvinder er mest i tvivl om krydset. (JP 03.06.15)

“Jeg sætter kryds hos dem, der er klogest i pæren”. (P 11.06.15)

3) Overførsel “en begivenhed → konsekvenser af denne begivenhed”:

Engell: Stramme tv-debatter savner smil og lune. (JP 16.06.15)

TV-duel øger krav til V's politiske program. (P 08.06.15)

Løkkes Panorama-historie: Forstå sagen om manden, der angiveligt ikke gad arbejde. (P 28.05.15)

Reportage: Folkemødet rummer både småtossede utopister og galninge fra højrefløjen. (P 14.06.15)

I Danmarks politiske liv sker der mange begivenheder, men knap de fleste af dem bliver nævnt i nyhedspressen. For eksempel gik historien med “Panorama” direktør som en rød tråd gennem hele valgkampen. Tv-debatterne fandt også en stor resonans hos vælgerne. Det er en af metoderne i det politiske spil at henvise læseren til fortsættelsen eller konsekvenserne af en begivenhed, ved at omtale denne begivenhed i pressen. Det bliver mest klart, når vi ser rubrikker med en mere snæver

overførsel “et politisk udkast eller en reform → konsekvenserne af disse handlinger”:

Dagpenge sender Thorning i skænderi for åben skærm. (DI 27.05.15)

Østergaard: S-udspil ændrer ikke på flygtningestrøm. (DI 11.06.15)

Forsker: Venstres knallertforslag bliver et blodbad. (JP 12.06.15)

3. ATTRIBUTIV METONYMI

1) Overførsel “en egenskab → egenskabsbæreren”:

Nyt udspil markerer klar kant til de borgerlige. (P 27.05.15)

SF vil redde klimaet — ikke ramme de svageste. (JP 12.06.15)

Så er det tid til at forsøge at kapre de mange tvivlere og andre ubesluttsomme. (JP 16.06.15)

Denne overførsel gør det muligt at undgå en detaljeret fortælling i meddelelsen. Nogle gange skriver journalisterne forsætligt overfladisk, for ikke at tiltrække læsernes opmærksomhed til detaljerne af valgkampen.

2) Danmark er rigt på politiske farver, derfor findes der en metonymisk overførsel “en farve → en tilsvarende politisk orientering”. Ligesom i rubrikkerne med rød og blå blok ser vi andre eksempler med adjektiver, som står for politiske holdninger af et parti eller en gruppe partier. Adjektiverne er følgende: rød betegner socialisme, blå — liberalisme og grøn — konservatisme:

Thorning kæmper alene uden R — Løkke trækker på det blå fællesskab. (JP 11.06.15)

Grønne foreninger efterlyser debat om natur og miljø. (JP 11.06.15)

Blå og røde økonomer dumper forlænget boligkattestop. (JP 11.06.15)

Nedenstående metonymiske overførsler er ikke så frekvente, men det er alligevel spændende at kigge på nogle eksempler af en billedlig metonymi, en tidsmetonymi og en synekdoke.

Valgkampen 2015 foregik ikke alene ved hjælp af tv-debatter, valgplakater og vælgermøder, men også via de sociale medier. I den forbindelse er der en overførsel “en profil på sociale medier → profilejeren”:

Radikal profil sætter rekord på Facebook med gravplads-opslag. (JP 09.06.15)

S-profil til Løkke: Du sender familier ud i fattigdom. (DI 08.06.15)

Venstreprofiler går imod partilinje om grundskylden. (JP 05.06.15)

Overførsel “en tidsperiode → en begivenhed, som skete i denne periode eller periodens karaktertræk” ser vi i sådanne rubrikker:

Socialdemokrater hælder Elbæks 30 timer ned af brættet. (JP 02.06.15)

18. juni er en dårlig dag for lave. (P 27.05.15)

Hvad angår synekdoke, så er der for eksempel overførsler af type “ental i stedet for flertal”. Denne slags metonymi tillader journalister at bruge færre ord i meddelelsen:

Hvem er Løkkes kontanthjælpsmodtager? (JP 27.05.15)

Patienter valfarter til privathospital under Thorning. (P 14.06.15)

Alternativet har årets klart bedste valgplakat. (P 16.06.15)

Som resultat kan vi drage flere konklusioner om typer og hyppighed af metonymi i det undersøgte korpus. Metonymien er nok et hyppigt fænomen (i ca. halvdelen af rubrikkerne findes der metonymiske overførsler). Da vores forskningsinteresse lå inden for den politiske diskurs, undersøgte vi metonymien i en begrænset mængde af rubrikker, som handlede om politik. Vi kan sige, at metonymiske overførsler er et aktivt sprogsmiddel i nyhedspressen under valgkampen. Der kan være rent lingvistiske årsager til dette, altså at metonymien gør en meddelelse billedlig, udtryksfuld og kompakt. Der kan også være ekstralingvistiske grunde, som ligger i dannelsen af visse meninger. Vi tror, at det sidste er en meget vigtig faktor, der skaber metonymiens rolle i læsernes opfattelse af politiske holdninger og processer. Således kan den metonymiske overførsel af typen “et parti — partimedlemmer” eller “en politiker — politikerens politik” bruges af nyhedsaviser til at rette opmærksomheden mod en begivenhed eller personlighed, samt i bred forstand for at bestemme informationsdagsorden. Hvis vi kigger på typer af metonymien, er stedsmetonymi den vigtigste, så kommer subjektiv-objektiv metonymi og til sidst attributiv metonymi.

En videre undersøgelse af metonymiske overførsler kræver utvivlsomt en integreret tilgang og involvering af yderligere materiale. Vi bemærker også, at på trods af den vigtige position, som metonymien har i den semantiske struktur af rubrikker, kan man ikke tale om dens eksklusive rolle. Det er snarere muligt og nødvendigt at undersøge metonymi i kombination med andre sproglige udtryksmåder. I denne henseende synes det relevant at analysere rubrikker både i forhold til typerne af metonymisk overførsel og forbindelsen med en anden type af overførsel — metafor.

REFERENCES

- Albæk E., Vreese de C. H. *Forskning i politisk kommunikation: Et overblik*. Politica. dk, 42 årg. nr. 3., 2010. P. 279–293. Available at: <https://politica.dk/> (accessed: 27.07.2020).
- Aleshina O. I., Bronzova L. I. *Linguistic means of expression in political discourse*. Tula: Tula State Pedagogical University after L. N. Tolstoy Publ., 2015. P. 82–87. (In Russian)
- Arhdt H. *Sproget. Hverdagens mirakel*. Århus Universitetsforlag., 2009. 299 s.
- Berkov V. P. *Norwegian Lexicology*. St. Petersburg: St. Petersburg State University Publ., 2011. 192 p. (In Russian)
- Birich A. *Metonymy in modern Russian*. Munich: Verlag Otto Sagner, 1995. 191 p. (In Russian)
- Brdar-Szabo R., Brdar M. The problem of data in the cognitive linguistic research on metonymy: a cross-linguistic perspective. *Language Sciences*, vol. 34, 2012. P. 728–745.
- Budaev E. V., Chudinov A. P. *Foreign political Linguistics*. Moscow: Flinta; Nauka Publ., 2008. 352 p. (In Russian)
- Eryomin A. N., Petrova O. O. *Metonymy in the modern Russian Language. Theoretical basis and models of realization*. Moscow: Flinta Publ., 2019. 240 p. (In Russian)
- Hjarvard S. Den politiske presse. En analyse af dansk avisers politiske orientering. *Journalistica, Tidsskrift for Forskning i Journalistik*, 2 (5). P. 27–53. Available at: <https://tidsskrift.dk/journalistica/issue/view/220> (accessed: 27.07.2020).
- Kajda L. G. *The position of the author in Journalism. Stylistic concept*. Language in modern press: Paper Digest. Moscow: Flinta; Nauka Publ., 2008. 232 p. (In Russian)
- Krasnova E. V. The role of Metonymy in the creation of Danish Compounds. *Scandinavian Philology*, 2007, vol. 9, pp. 93–99. (In Russian)
- Maslova-Lashanskaya S. S. *Swedish Lexicology*. St. Petersburg: St. Petersburg State University Publ., 2011. 240 p. (In Russian)
- Paducheva E. V. On the cognitive theory of Metonymy. *Reports of the International Conference Dialog–2013*. Available at: <http://www.dialog–21.ru/media/2674/paducheva.pdf> (accessed: 27.07.2020). (In Russian)
- Panther K.-U., Thornburg L. L., Barcelona A. *Metonymy and metaphor in grammar. (Human Cognitive Processing)*. John Benjamins Publishing Company, 2009. 423 p.

Anna Shishkina

St. Petersburg State University

**METONYMY IN HEADLINES OF THE MODERN DANISH PRESS
(THE POLITICAL DISCOURSE)**

For citation: Shishkina A. Metonymy in headlines of the modern Danish press (the political discourse). *Scandinavian Philology*, 2020, vol. 18, issue 2, pp. 310–322. <https://doi.org/10.21638/11701/spbu21.2020.206> (In Danish)

The article deals with the phenomenon of metonymy in the headlines of the modern Danish press in the context of political discourse. Metonymy is an indispensable figure of speech of any language. The language of the press and, in particular, the headlines of articles are characterized by expressiveness and brevity. The characteristic features of metonymic transfers are figurativeness, appreciation and the ability to preserve language resources because the descriptive constructions can be replaced by a single word. It is not surprising, therefore, that metonymy is often used in the headline complex of a news article. The aim of our study is to consider metonymy in Danish headlines in terms of frequency and typology. The research material is the headlines in electronic versions of three Danish newspapers: *Politiken*, *Dagbladet Information* and *Jyllands Posten*. The time interval is limited by the 2015 Folketing election campaign. This choice is dictated by the fact that, in the case of an election campaign, we have clear dates set by the government and the election period is particularly interesting in terms of political discourse. As a result, we can say that metonymy is found in more than half of the headlines studied. In other words, metonymy is relatively frequently used by journalists in the headlines. The examples reviewed have shown that the reason for this is often to attract the attention of the reader and assess events or politicians. Among the types of metonymy, spatial and causal metonymy is the most widely used. Most often we see the metonymic transfer of the type “political party → politicians” or “politician → his/her activities”. Among the cases of attributive metonymy, we found interesting examples with political blocks, which are typical for the Danish political system (for example, red block and blue block), where the colour indicates the political views of these blocks.

Keywords: Danish, metonymy, metonymic transfers, headlines, the political discourse.

Anna Shishkina

Postgraduate Student,

St. Petersburg State University

7–9, Universitetskaya nab., St. Petersburg, 199034, Russia

E-mail: st900736@student.spbu.ru

Шишкина Анна Андреевна

аспирант,

Санкт-Петербургский государственный университет,

Россия, 199034, Санкт-Петербург, Университетская наб., 7–9

E-mail: st900736@student.spbu.ru

Received: August 4, 2020

Accepted: September 21, 2020